

Höghastighetståg ingen lönsam lösning

Göteborgs-Posten den 12 maj 2017

Nyligen lovade regeringen att de första etapperna av höghastighetsjärnväg ska byggas söder om Stockholm och norr om Lund. Höghastighetsjärnväg till Göteborg skjuts upp på obestämd tid. Frågan är hur besvikna resenärer i Västsverige ska vara för det?

Trafikverkets kalkyler för höghastighetsjärnvägen visar att satsningen är mycket olönsam. Det uppstår vissa klimatvinster och bättre framkomlighet men nyttan är begränsad jämfört med kostnaderna. Annorlunda uttryckt: Vi skulle kunna få väldigt mycket mer infrastruktur och klimatåtgärder för pengarna.

Tankesmedjan Fores publicerade nyligen studien *Är det lönt att välja tåget?*. Här presenteras bland annat forskning om samhällsekonomiska beräkningar och beslutsfattande. De internationella erfarenheterna är att de flesta stora investeringar har blivit dyrare och har gett mindre nytta än beräknat. Höghastighetsjärnvägen blir inte klar på över 20 år, och ska användas i flera decennier efter det. Under den tiden kommer sannolikt ny, konkurrerande teknik att slå igenom – fossilfria fordon, kanske magnetståg, kanske fossilfritt flyg. Därmed finns en risk att nyttan blir klart mindre än i kalkylen.

Vägs inte mot andra alternativ

Enligt studien är det också vanligt att politiker ber om samhällsekonomiska kalkyler men sedan beslutar om andra stora satsningar än de som beräknats som mest lönsamma. Höghastighetsjärnvägen verkar nu bli ännu ett exempel på det. Trafikverket fick för några veckor sedan i uppdrag av regeringen att föreslå investeringar för perioden 2018–2029, utifrån samhällsekonomisk effektivitet och långsiktigt hållbar transportförsörjning. Samtidigt står att de två första sträckorna ”ska byggstartas under planperioden”. De kommer därmed ta upp en avsevärd del av utrymmet för infrastruktursatsningar de kommande tolv åren, utan att ha vägts mot tänkbara alternativ.

Därmed är det inte självklart att resenärer i Västsverige ska beklaga att andra delar av landet får höghastighetsjärnväg tidigare. Det finns nu en möjlighet för en bred västsvensk dialog om hur framtidens transport-, arbetsmarknads- och klimatomständigheter bäst hanteras. Utifrån Trafikverkets egna samhällsekonomiska beräkningar sätter vi dock stora frågetecken för om höghastighetståg är bästa svaret på frågan.

Andreas Bergström, vice vd
Fores

Åsa Hansson, docent
Lunds universitet och IFN